

İşletme 4 Muh-Fin 2013 - Bahar Vize Öncesi

33 - Performansı Ölçme

A – Finansal raporlama

Maria Malone, İngiltere’de yer alan, televizyon ve yayıncılık faaliyetlerinde bulunan büyük bir uluslararası medya şirketinin mali işler müdürüdür. Finans departmanındaki yeni stajyerlerle konuşuyor:

“Tüm şirketler gibi, yatırımcılar ve analistler şirketin nasıl yönetildiğini ve paranın nasıl kullanıldığını bilmek istiyor. Her yıl üç temel tablodan oluşan faaliyet raporunu çıkarıyoruz:

- Kâr zarar tablosu
- Bilanço tablosu
- Nakit akım tablosu

Bunlar finansal raporlamadaki üç kilit mali durum tablosudur. Finansal raporlarımız hakkındaki temel bilgileri verirler.”

B – Finansal yıl

“Diğer şirketler farklı tarihler seçmesine rağmen bizim finansal yılımız 31 Mart’ta bitiyor. Bundan kısa süre sonra, ön raporları yayınlıyoruz. Ayrıntılı rapor ve yılsonu hesapları birkaç ay sonra yayınlanıyor. Bir İngiltere şirketi olarak, ayrıca finansal yılımızın ilk altı ayından sonra ara sonuçları da yayınlıyoruz.

Not: ABD şirketleri kendi raporlarını her çeyrekte yayınlıyorlar.”

C – Hissedarlar, Tahvildarlar ve Borç verenler

“Piyasada yatırım yapmak ve işletmek için hissedarların parasını kullanıyoruz. Yaptığımız kârın bir kısmı onlara, genellikle sahip oldukları hisse sayısına bağlı olarak kâr payı şeklinde ödeniyor. Hisselerimiz Londra Borsası’nda alınıp satılıyor.

Ayrıca tahvil yoluyla da borç para alıyoruz. Bu tahvillere yüzdesel faiz ödüyoruz ve daha sonra anaparayı, bize aslen borç verilen miktarı geri ödüyoruz. Tahvillerimiz tahvil piyasalarında işlem görmekte.

Tabi ki hissedarlar, tahvildarlar ve borç verenler hesaplarımıza istekli bir ilgi duyuyorlar.

Yayınladığımız sonuçlar hisse fiyatlarını etkileyebilir: Eğer piyasa şirketin az değer biçilmiş olduğuna inanırsa, iyi sonuçlar fiyatların yükselmesine neden olur. Fakat yatırımcılar şirketin aşırı değer biçilmiş olduğunu hissederse, zayıf raporlar genellikle fiyatlarda bir düşüşe neden oluyor.”

34 - Kâr Zarar Hesabı

A – Tahakkuk esasına dayalı muhasebe

Mari Malone devam ediyor:

“ Tahakkuk ilkesi, belirli bir dönemdeki olayların, örneğin mal satışı veya tedarik satın alımlarının paranın gerçekten alındığı veya ödendiği daha sonraki dönemden ziyade o dönem içinde kayıt edilmesidir.”

B – Kâr zarar

“Kâr zarar hesabı belirli bir dönem boyunca tahakkuk ilkesini kullanarak yapılan kâr veya zararı kaydeder. Bizde, hesaplarımız dönem boyunca kitap, dergi ve televizyon reklamlarından yaptığımız satışları kaydeder. Bu satışlardan aldığımız para eksi emek ve bunları üretmek için harcanan satılan mal maliyeti dediğimiz materyallerin maliyetidir.

Ardından pazarlama ve genel giderleri çıkarıyoruz. Bunları ortaya çıkaran maliyetler işçilerin maaşları, binaların kiralari gibi şeylerdir. Ayrıca amortisman maliyeti de vardır. Bu gerçekten ödenen bir para değildir fakat makinelerin zaman içinde yıprandığını, değer kaybettiğini ve değiştirileceğini gösterir. Bu bize faaliyet kârını bırakır.

Sonra banka kredileri ve bono şeklinde ödünç aldığımız paranın ödenecek faizini çıkarırız. Bu da vergi öncesi olağan faaliyet kârını verir.

Bazen raporlanacak olağan dışı kalemler vardır, örneğin belirli bir faaliyetin durdurulması, fakat bu çok sık olmamaktadır.

Elbette kârımız üzerinden vergi ödüyoruz, İngiltere’de buna kurumlar vergisi deniyor.

C – Gelirler

Vergiden sonraki gelirden, aynı zamanda kazançlar da denir, genellikle hissedarlara kâr payı ödenir ve hisse başına ödenen kâr payını görebilirsiniz. Ne var ki, işler kötü olduğunda bunu yapmayabiliriz. Kâr payını geçebiliriz.

Doğal olarak tüm kârımızı kâr payı olarak ödemiyoruz. Bir kısmını gelecekteki faaliyetlerimize yatırım olması için saklıyoruz. Bunlar dağıtılmayan kârlardır.

Hisse başı kâra, yani bu kazancın bir kısmı kâr payı olarak dağıtılmamış olsa da kârlılığın bakabilirsiniz.

35 – Finansal Durum Tablosu

A – Varlıklar

Bir şirketin bilançosu belirli bir dönem sonundaki, genellikle 12 aylık finansal dönemin sonunda aktiflerinin ve pasiflerinin anlık bir fotoğrafını verir. Fakat bu anlık resim yılın herhangi bir gününde de alınabilir.

Varlık, bir şirket için değeri olan veya para kazandırma gücü olan bir şeydir. Varlıklar şunları içerir:

- 1- Dönen varlıklar
  - a- Bankadaki para
  - b- Menkul kıymetler: Diğer şirketlerdeki yatırımlar
  - c- Stoklar, hammaddeler, yarı mamüller ve satılacak mamüller
  - d- Alacaklar: Müşterilerin şirkete olan borçları
- 2- Duran ve maddi varlıklar: teçhizat, makine, bina, arsa gibi
- 3- Maddi olmayan varlıklar: Şerefiye; şirketin var olan müşterileri ile fonksiyonel bir değeri olduğunu düşünmesi ve bazı durumlarda markalar; çünkü kurumsal markalar para kazanma gücüne sahiptirler ve şirketin potansiyel alıcısı için değeri vardır.

Oysa ki, bilançoda hiç gösterilmeyen şirketin çalışanlarının bilgi ve yetenekleri gibi bazı şeyler de vardır.

B – Aşındırma payı

Elbette makine ve teçhizat gibi bazı varlıklar zaman içinde yıprandıkları ve eskidikleri için değerlerini kaybederler. Bunu gösteren miktarlar amortisman kaleminde gösterilir. Örneğin bazı bilgisayar ekipmanları üç yıl gibi çok kısa bir sürede amortize edilir ve düşülen miktar hesaplarında gösterilir. Değer bu dönem boyunca her yıl azaltılır ve sonunda tamamen silinir.

Bir varlığın belirli bir andaki değerini gösteren değere defter değeri denir. Bu onun piyasa değeri yani o anda satılabilecek değeri olmayabilir. Örneğin, arsa ve binalar hesaplarda görüldüğünden daha fazla değere sahip olabilir çünkü değeri artmıştır. Teçhizatlar hesaplarda görüldüğünden daha az değere sahip olabilir çünkü gerçekçi bir değerde amortize edilmemiştir.

36 - Finansal Durum Tablosu 2

A – Yükümlülükler

Bir şirketin yükümlülükleri tedarikçilere, tahvildarlara, vergi makamlarına olan borçlarıdır.

Kısa vadeli yabancı kaynaklar bir yıl içinde ödenmesi gereken borçlardır, örneğin:

- Satıcılar
- Limit aşımı
- Faiz ödemeleri
- Ödenecek faiz

Uzun vadeli yabancı kaynaklar ise daha ileri bir gelecekte ödenecek borçlardır, örneğin uzun vadeli banka kredileri ve tahviller.

B – Hissedarlar fonları

Bir şirketin sahip olduğu tüm yükümlülüklerini/pasifini varlıklarından çıkarırsanız, hissedarlar fonu kalır. Teoride bu, şirket ticari faaliyetlerini durdurup tüm borçlarını öder, alacaklarını tamamlar, sahip olduğu tüm bina ve ekipmanını satarsa hissedarlara kalacak miktardır.

Şirketin hesaplarında gösterilen hissedarlar fonları şunları içerir:

- Hissedarların yatırım yaptığı hisse sermayesi
- Yıllar itibariyle kâr payı şeklinde hissedarlara dağıtılmayan ama şirkette dağıtılmayan kârlar olarak saklanan kârlar.

37 - Nakit Akım Tablosu

A – Nakit giriş ve çıkışları

Nakit akım tablosu belirli bir dönemde bir şirkette giren ve çıkan nakit parayı gösterir.

B – Nakit akım çeşitleri

Faaliyetlerden gelen net nakit akımları, şirketin yaptığı satışlardan veya hizmetlerden gelen paradan tedarige, işçi ücretlerine harcanan paranın çıkarılması ile bulunur.

Yatırım faaliyetlerinden net nakit akımları şunların sonucudur:

- Diğer şirketlerin menkul kıymetlerinin satın alımları.
- Diğer şirketlerin menkul kıymetlerinin satışından gelen para.
- Verilen krediler.
- Geri ödenen krediler ve kredi faizleri.
- Arazi, bina ve donanım satın alımı.
- Arazi, bina ve donanım satışı.

Finansman faaliyetlerinden net nakit akımları şunların sonucudur:

- Kısa dönem borçlanma ile alınan para.
- Kısa dönemdeki borçlanmanın geri ödenmesi.
- Şirkette hisse senedi ihraç ederek alınan para.
- Şirkette bono ihraç ederek alınan para.
- Hissedarlara ödenen kâr payı.

Yukarıdaki rakamları ekleyerek ve çıkararak, şirket yılın sonundaki net nakit pozisyonunu hesaplar. Yatırımcılar şirketin nakdini nasıl elde ettiğini ve nasıl kullandığını – faaliyetlerinden, yeni hisse ihracından ne kadar elde ettiğini – görmek için nakit akım tablosunu kontrol eder.

38 - Yatırım Oranları

A – Varlıkların getirisi

Clara Freeman büyük bir yatırım bankasında analisttir.

“Bir şirketin sağlığını yatırım oranlarına bakarak kontrol edebiliriz: kilit bir kalemin bir başkasıyla olan ilişkisi. Aynı sektördeki farklı şirketlerin performansı da her bir şirketteki aynı oranlara bakılarak karşılaştırılabilir.

Önemli oranlardan biri, yöneticilerin kaynakları ne kadar iyi kullandığını gösteren, şirketin varlıklarının kaynaklarının değerine oranla yıl içinde yaptığı kazancı gösteren aktif kârlılığıdır. Eğer bir şirket benzer şirketlere göre daha yüksek seviyede kâr oluşturmak için göreceli olarak daha az kaynak kullanıyorsa, son damlasına kadar kullanıyor deriz. Fakat yeni binalara, teçhizata yeterince yatırım yapmadığı bir noktaya ulaşabilir. Varlıkların nasıl suyunu çıkarabileceğiniz sınırlar vardır.”

B – Özkaynak kârlılığı

“Özkaynak kârlılığı bir şirketin yöneticilerinin, hissedarların sermayesini faaliyetlere ve kaynaklara yatırım yapmak ve hissedarlar için kâr üretmekte ne kadar iyi kullandığını ölçer. Örneğin, belirli bir yılda vergi öncesi kâr 50.000 pound ve şirketin hissedar sermayesi 500.000 pound ise, o yıldaki özkaynak kârlılığı yüzde 10’dur.

Tüm oranlar gibi, bu da diğer şirketlerdeki rakamlarla veya aynı şirkette yıldan yıla karşılaştırılabilir. Tek başına bir rakam fazla bir şey ifade etmiyor.